

«Утилізований» вибір. Чи є альтернатива «Укрекокомресурсам»

З 1998 р. українським імпортерам не дає спокою питання про утилізацію тари та упаковки. Тоді з'явився Закон «Про відходи», який зобов'язав усі підприємства забезпечувати збір та утилізацію використаних пакувальних матеріалів і тари чи укладати договори з відповідними організаціями

Водночас згідно з постановою Кабінету міністрів України від 02.03.1998 р. № 216 Міністерство економіки України створило державну компанію «Укртарапереробка». Дещо пізніше на урядовому рівні було закріплено монополіє становище цієї компанії на ринку і затверджено фіксовані тарифи на її послуги. Та під натиском ділових кіл постановою від 13.04.1999 р. № 578 Кабінет міністрів України скасував це положення.

По суті, та сама компанія, але вже під назвою «Укрекокомресурси» дала про себе знати у 2001 р. Тоді була прийнята чинна постанова КМУ «Про впровадження системи збирання, заготівлі та утилізації відходів як вторинної сировини» № 915 (далі – постанова № 915). Так, на час прийняття цієї постанови підприємства, установи та організації всіх форм власності, що використовують для пакування і транспортування продукції тари (упаковку), могли самостійно забезпечувати її приймання й утилізацію або укладати з «Укрекокомресурсами» чи іншими спеціалізованими підприємствами договори про надання їм послуг зі збирання, сортування, транспортування, переробки та утилізації використаної ними тари (упаковки). Але на практиці це положення діяло не завжди.

Право вибору порядку утилізації тари

Наприкінці 2003 р. компанії вже могли укладати такі договори лише з підприємствами, що мають відповідні ліцензії та умови для надання таких послуг на території України,

де реалізується та утворюється використана тара (упаковка), а також здійснюється оплата за надання обумовлених послуг згідно із загальним обсягом тари (упаковки), яка використовується для пакування та перевезення продукції за затвердженими тарифами. А з 20 травня 2009 р. підприємства, установи та організації всіх форм власності, які використовують в Україні тару і пакувальні матеріали або імпортують їх разом із продукцією, зобов'язані самостійно, з дотриманням вимог законодавства, забезпечити приймання та утилізацію використаних тари і пакувальних матеріалів відповідно до встановлених законодавством мінімальних норм утилізації або укласти з «Укрекокомресурсами» договір про організацію їх збирання, заготівлі та утилізації з оплатою послуг за тарифами, затвердженими постановою № 915. На цьому право вибору компаніями підприємства для утилізації використаної тари та пакувальних матеріалів закінчилося.

На початку літа КМУ своєю постановою «Про внесення змін до постанови КМУ від 26.07.2001 р. № 915» № 508 (далі – постанова № 508) зобов'язав усі підприємства, що використовують в Україні тару та пакувальні матеріали, чи ті, що імпортують їх разом із продукцією, укласти з компанією «Укрекокомресурси» договори щодо надання послуг з утилізації відходів. Але Президент своїм Указом «Про зупинення дії окремих положень постанов КМУ від 26.07.2001 р. № 915 та від 20.05.2009 р. № 508» від 08.09.2009 р. № 718 через невідповідність п. 15 ч. 1 ст. 106 Конституції зупинив дію абзацу 2 п. 5 постанови № 915 та абзацу 4 п. 2 змін, що вносяться до постанови № 915, затверджених постановою № 508.

Оскільки для самостійної утилізації тари та пакувальних матеріалів зазначеним підприємствам, установам, організаціям та імпортерам на всій території України потрібно створити належну інфраструктуру, що практично неможливо, постанова № 508 зобов'язує виробників

та імпортерів укладати контракти з єдиним підприємством – державною компанією «Укрекокомресурси». Це унеможливило здійснення підприємницької діяльності для більше ніж 1800 спеціалізованих підприємств, що мають ліцензії та умови для надання відповідних послуг на території України.

Президент України здійснив конституційне подання від 08.09.2009 р. «Щодо конституційності абзацу 2 п. 5 постанови КМУ «Про впровадження системи збирання, заготівлі та утилізації відходів як вторинної сировини» від 26.07.2001 р. № 915 (зі змінами, внесеними постановою КМУ від 20.05.2009 р. № 508) та абзацу 4 п. 2 змін, що вносяться до постанови КМУ від 26.07.2001 р. № 915, затверджених постановою КМУ від 20.05.2009 р. № 508».

Продовження епопеї про «сміттєвий» збір

Нею стала постанова Окружного адміністративного суду м. Києва у справі № 2а-14240/09/2670 за позовом кількох українських компаній до КМУ, Міністерства економіки України, Міністерства охорони навколишнього природного середовища, Держмитслужби про визнання незаконними та нечинними: абзацу 2 п. 5 постанови № 915, абзацу 4 п. 3 змін, затверджених постановою № 508, спільного наказу Міністерства економіки, Міністерства охорони навколишнього природного середовища та Держмитслужби прийняти наказ «Про затвердження Порядку здійснення митного оформлення імпортованих товарів у тарі і пакувальних матеріалах» від 30.07.2009 р. № 789/414/709.

Позовні вимоги позивачів зводяться до того, що на виконання постанови № 915 Міністерство економіки, Міністерство охорони навколишнього природного середовища та Держмитслужба прийняли наказ «Про затвердження Порядку здійснення митного оформлення імпортованих товарів у тарі і пакувальних матеріалах» від 30.07.2009 р. № 789/414/709 (далі – наказ № 789). Цей документ прийнятий на виконання пп. «в» і «п» ст. 17 Закону України «Про відходи» та постанови № 915. Зазначений наказ покладає на імпортера обов'язок укласти договір на організацію збирання й утилізацію тари та пакувального ма-

теріалу, що суперечить чинному законодавству України, зокрема Закону «Про відходи», адже він не зобов'язує укладати договір саме на організацію, збирання та утилізацію використаних пакувальних матеріалів. Крім того, позивачі зазначають, що обов'язок укласти договір саме з державною компанією «Укрекокомресурси» суперечить антимонопольному законодавству України. Позивачі посилюються і на те, що наказ № 789 не відповідає встановленому Митним кодексом порядку митного оформлення. Так, п/п 2.2 наказу № 789 встановлює як обов'язкову підставу для митного оформлення товарів у тарі і пакувальних матеріалах наявність особистої печатки «Ввіз дозволено» державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища (який не є службовою чи посадовою особою митного органу). Проте Митний кодекс надає право здійснювати процедуру митного оформлення товарів лише митним органам.

Позивачі звертають увагу Суду на Указ Президента № 718, яким припинені дії окремих положень постанов № 915 та № 508.

Суд задовольнив усі позовні вимоги, визнав незаконним із моменту прийняття спільний наказ Міністерства економіки, Міністерства охорони навколишнього природного середовища та Держмитслужби № 789, а також зупинив його дію до моменту набрання рішенням законної сили.

Позиція КСУ

14 січня ц.р. Міністерство охорони навколишнього природного середовища видало лист № 229/19/10-10 щодо надання роз'яснень начальникам територіальних органів та спеціальних підрозділів Мінприроди. У цьому листі зазначено, що відповідно до положень наказу № 789 підставою для митного оформлення товарів, які містяться в тарі та пакувальних матеріалах, є позначка «Ввіз дозволено» державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища. Позначка проставляється за наявності відповідного договору. Указ Президента зупинив дію абзацу 2 п. 5 постанови № 915 та абзацу 4 п. 2 змін, що вносяться до постанови № 915, затверджених постановою № 508. Крім того, 8 вересня 2009 р. Президент України звернувся до Конституційного Суду з поданням щодо розгляду питання про конституційність зазначених положень. Постановою Окружного адміністративного суду м. Києва від 23.12.2009 р. дію наказу № 789 було зупинено до набрання рішенням законної сили. Тому відповідно до вимог чинного законодавства положення наказу № 789 не можна застосовувати при здійсненні митного оформлення.

Хоча 29 грудня 2009 р. до Мінприроди у встановленому законодавством порядку було направлено заяву про апеляційне оскарження зазначеної постанови, ні постанови Окружного адміністративного суду м. Києва, ні апеляційного рішення в Єдиному реєстрі судових справ України немає. Так само немає жодної інформації про те, чи скасоване рішення Окружного адміністративного суду м. Києва.

Крім того, 3 березня ц.р. КСУ виніс ухвалу про припинення конституційного провадження у справі за конституційним поданням Президента щодо відповідності Конституції України абзацу 2 п. 5 постанови № 915 та абзацу 4 п. 2 змін, що вносяться до цієї постанови, затверджених постановою № 508.

Друга колегія суддів КСУ 26 листопада 2009 р. розглянула питання про відкриття конституційного провадження у цій справі, однак не дійшла згоди з цього приводу.

У процесі розгляду справи КСУ встановив, що суб'єкт права на конституційне подання не навіть правової аргументації щодо невідповідності Конституції України (неконституційності) норм, зазначених у конституційному поданні. У зв'язку з цим дію абзацу 2 п. 5 постанови № 915 та абзацу 4 п. 2 змін, що вносяться до цієї постанови, затверджених постановою № 508, було відновлено.

Насамкінець

Таким чином, сьогодні питання про утилізацію тари та упаковки з обов'язковим укладанням договору про надання послуг із компанією «Укрекокомресурси» не повністю врегульоване. Оскільки постанова № 915 повністю чинна та зобов'язує укладати такі договори, а питання про застосування положень наказу № 789 (зупинення дії наказу постановою Суду, яка в тому числі ґрунтувалась на зупиненні чинних постанов № 508 та № 915 і відсутності інформації про апеляційне оскарження) є невірними, КСУ припинив провадження у справі про конституційне подання Президента України. На практиці ж від компаній усе одно вимагають укладення договорів із «Укрекокомресурсами»

Неоніла ШИШАК

керівник департаменту комерційного права
МЮК Integrites